

Wiber

De
religione in
foro civili

1782

DE
RELIGIONE CHRISTIANA
IN FORO CIVILI
CAUTE ADPLICANDA
MULTO MINUS
AD ILLEGITIME NATOS
A SUCCESSIONE EXCLUDENDOS
VSURPANDA.

[Verf. Weber, Adulf Friedrich.]

Hi
2027

MDCCLXXXII

P. 361.
196

DE
AMANTISSIMO

IN POTO CIVILI

CAUSE ADPLICANDA

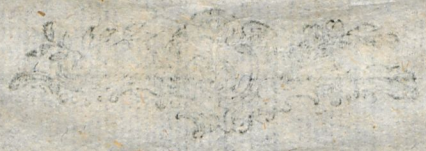
AD HOC FINEM

AD INVESTIENDOS

AD SUCCESSIONE

ADVERSANDA

Handwritten notes:
10
11
12
13
14

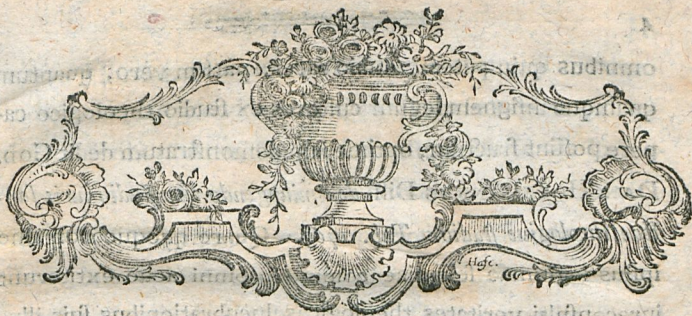

MDCCXXXII

Small horizontal line of text, possibly a printer's mark or reference.

Faint rectangular stamp or mark.

DE RELIGIONE CHRISTIANA IN FORO CIVILI CAU-
TE ADPLICANDA, MULTO MINUS AD ILLEGI-
TIME NATOS A SUCCESSIONE EXCLU-
DENDOS VSRUPANDA.

§ I.

Introitus.

Quum pro magna, quam VLPIANUS *L. iō. de iust. & iure* exhibet definitione, iurispru-
dencia sit diuinarum atque humanarum re-
rum notitia, quid mirum, iureconsultos, stipulationes &
interdicta edoctos, saepe theologos agere, &, nescio quid?
rerum diuinarum scriptis suis ventilare. Nec est profecto,
quod hanc ob causam extimescant termini moti iudicium,
quoniam partim veritas, a nemine hucusque occupata,

omnibus quin pateat, dubio caret, partim vero, quantum
 quamque insignem legum cultores ex studio theologico ca-
 pere possint fructum, optime iam demonstratum dedit GOD.
 DAN. HOFFMANNUS *Diss. de coniungendo cum studio iuris san-
 ctæ theologiae studio. Tub. 1763.* Quare quoque non sine
 ipsius legitimæ scientiæ commodo omni ævo extiterunt
 iureconsulti veritates theologicas lucubrationibus suis illu-
 strantes. Conf. CHR. AUG. HEUMANN *de Jureconsultis Ger-
 manis Saec. XVI. disciplinae suae adiungentibus theologiae studii-
 um.* JOH. PHIL. SCHMIDII *comment. de pietate & scriptis
 theologicis Jureconsultorum.* GOTTL. FRID. GUDII *comment.
 de Jureconsultorum meritis in S. Scripturam.*

Quin! nec adhuc inter nostros deesse,
quibus Paullus uterque placet

luculenter suo comprobavit exemplo Vir eleganter doctus
 J. F. ZOCHIUS Ribnitzio Megapolitanus, cui nuperrime
 editum debemus libellum academicum: *de favore liberorum
 naturalium secundum principia nostræ religionis non extenuendo.*
 Buetzovii a. d. XIII. Decembr. 1781. Licet autem propo-
 situm Viri iam consultissimi, quaestionem forensẽ rationi-
 bus, e sancta religione nostra desumptis, dilucidius expli-
 candi, in se omni adplausu dignissimum lubentes profitea-
 mur, ipsa tamen, quam nobis tradidit theologia, tantum
 adest, vt genuino fonti, sacro nimirum codici, omnino con-
 veniat,

veniat, vt potius, praeceptis institutisue euangelii mirum
 in modum repugnare videatur. Quos enim secundum prin-
 cipia religionis nostrae fauore successione indignos iudi-
 care conatus est, liberi naturales, beatiorem longe, melio-
 remque hoc respectu inirent conditionem, simulac ista,
 neglecto iure humano, ad verbi diuini normam, regulas-
 que mutui amoris diiudicanda foret. Quae quum ita sint,
 non abs re futurum duxi, dubia, quae in lectione scripti
 mihi obuenerunt, in chartam conicere. Ante omnia vero
 lectorem praemonitum volo, animum mihi non esse, con-
 tra integrum opus insurgendi, aliaque minus recte quidem
 dicta, sed ad scopum meum haud pertinentia impugnandi,
 quippe cui negotio neque temporis angustia, de qua &
 auctor noster conquestus est, neque charta, cuius ipse
 quidem parcus non fuit, sufficeret. Misfis ergo omnibus,
 quae ad ius ciuile humanum, eiusque interpretationem
 spectant, vnice in quaestione subsistam: *Num religio Chri-
 stiana rationes contineat, quae vt a successione in bona parentum
 illegitimam prolem penitus excludamus, commouere nos possint?*
 Pro affirmatiua militat auctor dissertationis citatae; nobis
 autem negatiua admodum se probauit responsio. Ille egit
 causam suam, agamus & nostram. Sententiam ferant, qui-
 bus competens huius rei iudicium, quosque praeloquio diu-
 tius haud morari par est.

RELIGIO POTISSIMUM CHRISTIANA MAXIMUM IN
SOCIETATE CIVILI HABET EFFECTUM VNDE
EIUS CULTURAM SEMPER MAGNI FECE-
RUNT IMPERANTES.

Inter caetera, quae hominem ad honeste viuendum, & suum cuique tribuendum determinare possunt motiua, primum certe obtinet locum religio. Quid enim vnquam magis illi scopo inferuire poterit, quam cogitatio summi, quod omnia regit Numinis, quodque non in hac vita solum, verum etiam post mortem adhuc virtutes nostras praemiis ornabit eximiis, vitia vero & male facta poenis subiiciet in perpetuum duraturis. Optime igitur S. AUGUSTINUS ait: *Vt homo sit aliquid, conuertit se ad illum a quo creatus est, recedendo enim frigescit, accedendo feruescit, recedendo tenebrescit, accedendo clarescit, a quo enim habet, ut sit, apud illum habet, ut ei bene sit. Vt boni simus Deo indigemus.* Quid inde mirum ab antiquissimis adeo temporibus legum latores fortissimum obligandi vinculum e religione desumfisse, huiusque culturam & venerationem ipsis semper eo sanctiorem fuisse, quo certius constiterit, nulla re magis & principem cum ciuibus, & ciues inter se colligari; id quod iis etiam, quibus in luce verae religionis viuere nondum contigit, optime tamen cognitum fuit, atque persuasum. Sic, vbi

XENO-

XENOPHONTI credendum est CYRUS iamiam subditos hoc sibi additiores fore existimavit, quo Dei essent metuentiores, & recte ARISTOTELES Lib. V. de rep. c. 2. minus, inquit, populus timebit, iniuste tractari a principe, quem religiosum credat; quumque CICERO Lib. IV. de fin. bon. iustitiam, ait, adfert si cognitum habeas, quod sit summi rectoris & domini numen, quod eius consilium, quaeque voluntas, EPICURUS profecto, diuinam prouidentiam negando, iustitiae nil, nisi nomen inane reliquit, fatente eodem, cui modo testimonium denunciauimus MARCO TULLIO Lib. I. de Nat. Deor. c. 2. verbis: Sunt philosophi, & fuerunt qui nullam habere censerent humanarum rerum procurationem Deos, quorum si vera sententia est, quae potest esse pietas, quae sanctitas, quae religio? Quodsi igitur summi Numinis veneratio, & religionis custodia ipsis adeo gentilibus curae semper cordique fuit, sanctior certe adhuc necessario esse debuit Imperatoribus christianae fidei addictis. Conf. L. 1. & 3. C. de summa trinit. L. 4. §. 1. C. de haeret. Si enim vlla vnquam religio salutem ciuitatis publicam promouere, & bonos vbique ciues formare potest, certissime hanc laudem optimo iure sibi vindicat, Christiana disciplina, de qua JUSTINUS Apol. II. p. 44. Sylburg: Nos vobis ad imperii tranquillitatem maxime collaboratores & adiutores sumus, ut qui doceamus, fieri non posse, ut Deum quis lateat, siue sit maleficus, raptor, insidiator siue aequi amans.

VARIA AUTEM RATIONE ABUSI SUNT RELIGIONE
HOMINES, ID QUOD INPRIMIS A CLERICIS
FACTUM ESSE NOTATUR.

Licet autem ipsa religione nil melius nil homini sanctius esse possit, debeatque, nullo tamen, quod apprimè dolendum est, tempore mortales defuere, qui, ut commodis suis eo melius prospicerent, finemque propositum eo certius obtinerent abuti eadem, haud dubitarunt. Non dicam hic de conditoribus ciuitatum, quibus plerumque solemne fuit arcanum, ut leges a se inuentas fingerent a Deo latas, quali artificio inter alios & LYCURGUM vsu esse & NUMAM, testes sunt JUSTINUS lib. 3. hist. cap. 3. & LIVIUS Lib. I. cap. 19. 21. Sed ipsam religionem Christianam plus vna vice maximis abusibus adhibitam fuisse & adhuc quotidie adhiberi, experientia pariter, ac rerum gestarum memoria comprobatum est. Potissimum sub tegmine eiusdem clerici suam auctoritatem iusto magis ampliare, seque laicorum liberalitate locupletiores reddere sciuerunt. Posteaquam enim ipsorum imperantium superstitio & simplicitas eo vsque excreuerat, ut muneribus clero datis ad aeternam beatitudinem viam sibi parari existimarent; mox insecutae sunt illae lacrymae, exhaustis

stis

ftis laicorum patrimonii optimam bonorum partem in manibus ecclesiae inueniri. Vnde iam CHILPERICUS I. conqueritur: *Ecce! diuitiae nostrae ad ecclesiam sunt translatae, Ecce! pauper remansit fiscus noster.* Gregor. Turon. Lib. VI. hist. Franc. cap. vlt.; nec non Imperator Henricus IV. *Ecce! illi (episcopi) sunt, qui regni mei diuitias habent, & me meosque omnes in paupertate reliquerunt.* Conf. Auctor histor. belli Saxon. p. III. Ex quo porro imperantes propriam episcopis & ecclesiae concesserant iurisdictionem, clericis nil magis curae cordique fuit, quam sub praetextu religionis causas mere saeculares ecclesiasticis subicere tribunalibus. Pro indubitato adfuebant principio, omnes causas quae 1) personas clericorum resque ad ecclesiam pertinentes 2) dogmata fidei concernerent, & 3) negotia, in quibus diiudicandis praeter ius ciuile ad religionem quoque haud parum respiciendum esset, nonnisi ad forum ecclesiasticum pertinere. Quantum vero his regulis sibi aperuerint campum, in quem audacia illorum, & arrogancia excurrere possit, primo statim intuitu adparet, nemoque facile tam hebes erit, vt in primis sub tertia specie quamlibet causam ciuilem in ecclesiasticam transformari posse, statim non videat. Clerici saltem catholici, felicissimum in via semel caepta facientes progressum, innumera negotia mere saecularia suae potestati ac iurisdictioni vindicarunt,

carunt, quod praeter causas matrimoniales admodum multis aliis comprobare possem exemplis.

§ 4.

IPSI QUOQUE IURECONSULTI, ET IUDICES LAICI
A SINISTRA RELIGIONIS IN CAUSIS SAECU-
LARIBUS ADPLICATIONE MINIME
ALIENI SUNT.

Caue autem credas, clericorum vnice hoc vitium fuisse; immo ipsi iureconsulti & iudices laici non dubitarunt, vbique fere in causis ciuilibus fundamenta sententiarum & decisionum suarum ex sacra scriptura repetere; contra finem sane & mentem CHRISTI, cuius regnum, ipso factente, de hoc mundo non est, quique virtutis quidem ac humanitatis doctorem, minime vero ciuilem agere voluit legislatorem. Sic, vt inter plura, quae adducere possem, paucis tantum vtar exemplis 1) modicae etiam & legitimae vfurae suos tamen inuenerunt osiores ob dictum illud LUCAE VI. *mutuum date nil inde sperantes*, quumque 2) PAULUS Apostolus Rom. XIV, 13. *peccatum esse*, scribit, *quidquid ex FIDE non proueniat*, ridicule hanc fidem Christianam cum bona fide, quam ius ciuile in praescriptione, vt aiunt, extinctiua necessariam esse negat, commiscentes, auctore cap. XX. X. de praescript. iam inferunt, nullam actionem solo temporis lapsu extingui posse, nisi de bona debitoris fide

fide constaret. 3) Negotia iure ciuili vetita, proque nullis declarata accedente iuramento conualescere defendunt, licet maior religionis abusus cogitari nequeat, quam eum in finem iuramenta adhiberi, vt voluntas imperantis & legum dispositiones a subditis eludantur. Excogitarunt 4) ineptissimam iudicis implorationem, qua, actione ciuili plane deficiente, iudex ecclesiasticus adiri possit, quomagis peccatum euitetur. Conf. *Böhmer de action. Sect. I. c. 2. § 29. 30.* Idem in iure eccles. protest. *Lib. I. Tit. 32.* 5) Doctrina Christi de inimicis gratia & condonatione excipiendis ad iniuriarum in foro ciuili persecutionem a nonnullis detorquetur, adeo, vt omnem harum actionum iustitiam in dubium vocent. Notissima est controuersia hac de re *BOEHMERUM* inter & *LEYSERUM* agitata, cui & alii Iureconfulti se immiscuere. Conf. *SCHMIDT in Seinem Lehrbuche von gerichtlichen Klagen und Einreden § 1253.* Equidem secundum doctrinam *euangelii* Christianum omnino oportet, peccatis aliorum veniam dare, facileque se placari sinere, sed hoc ad officia tantum pertinet interna, quae in relatione ad societatem ciuilem, forumque externum ab arbitrio cuiuscunque dependent, & certe in virtutum numero esse desinerent, simulac per vim & iudicis iussum extorquerentur. *Est, inquit SENECA Lib. 3. de benef. c. 7. res honestissima, referre beneficiis gratiam sed desinit esse honesta, si necessaria*

est. Si appello, si ad iudicem voco, incipit non beneficium esse, sed creditum Non est gloriosa res, gratum esse, nisi tutum est, ingratum fuisse. In foro civili haud raro tolerari debent, quae morum praëceptis & humanitati parum conueniunt, immo aperte repugnant.

§ 5.

TRANSITUS AD MATERIAM NOSTRAM CUIUS
INTUITU PRINCIPIA QUAEDAM GENE-
RALIA ADDUCUNTUR.

Vides igitur, non heri demum, aut nudius tertius extitisse, qui religionem CHRISTI infelici adplicatione negotiis saecularibus immiscuerint, sed dudum iamiam abusus huius farinae irrepisse. Nonne vero in idem hoc vitium inciderit auctor noster, defendens secundum principia nostrae religionis fauorem liberorum naturalium haud esse extendendum, hoc iam curatius inquirere, nostrum est. Qua in re, vt ordine procedamus, veritates quaedam praemittendae sunt, indubitatae quidem vt libenter fatemur, sed quibus in posterum allegandis & praesupponendis superfedere non possumus. 1) Contra religionem non peccat, nisi tale quid committens, quod officiis erga Deum, erga se ipsum, aut proximum repugnat. 2) Homo Christianus non sibi soli viuere, sed aliorum quoque felicitatem promouere, statumque eorum, pro viribus suis beatum reddere

reddere obligatus est. 3) Quomagus Christiani ab omni inuidia & vindicta alieni esse debent, eo magis officiis eorum repugnat, in ipsos adeo innocentes faeuire, vt hi, vna cum fontibus premantur. 4) Quid quid hisce principiis aduersatur, impium quidem omnino est, & Christianis euitandum. Exinde autem minime consequitur, vt omne id, quod religioni repugnat, in societate quoque ciuili & foro externo plane tolerandum non sit. 5) Simili modo non omnia, quae imperans in salutem rei publicae statuit, quin ob hominum duritiam permittit, religioni id circo quoque congruere dicenda sunt, immo aperte potius interdum ab illa recedunt. Alia enim est, & pro mortalium indole esse debet, iustitiae ciuilis ratio, alia autem pietatis internae & humanitatis. Quae obseruatio veritati adeo conuenit, vt ne in ipsa quidem populi Iudaici Theocratia officium suum perdat, ceu inter alios optime demonstratum dedit J. D. MICHAELIS *Mos. Recht.* T. I. p. 17. T. 2. p. 336. seq. 6) Fundatorem religionis nostrae ciuilem agere noluisse legislatorem, supra iam praemonui; vltiorem vero huius rei explicationem sistunt: JOH. SALOM. SEMLERI *commentarii historici de antiquo Christianorum statu Tom. 1. & 2. Halae 1771. & 1772.* in quibus praecipue nobis placuit verissima reuerendi auctoris obseruatio, persecutionum, quibus Christiani sub imperatoribus romanis obnoxii fuerint, causam,

minime in sola religionis nostrae professione *qua tali* quaerendam esse, quum Romani, vt publicum religionis peregrinae exercitium haud admiserint, sentiendi tamen libertatem nemini denegarint, sed veram, eamque praecipuam persecutionum rationem, inde repeti debere, quoniam plures inter ipsos Christianos extitissent fanatici, ciuile quoddam ecclesiae imperium, hinc (vt politici loqui amant) statum in statu somniantes. Horum iniuria commune quoddam odium in Christianos, homines veluti reipublicae periculosos, exortum esse. 7) Religionis praecepta in foro externo tum demum normam decidendi suppeditant, quando

- a) causa, de qua agitur immediate cultum diuinum concernit,
- b) a legislatoribus sancitum est, vt in hoc vel illo casu sacram scripturam iudex, sententiam ferendo, sequatur, id quod circa matrimonia inter consanguineos & adfines ineunda, item ratione diuortiorum contigisse, neminem fugit.

Hiscæ praemissis integram disputationem nostram commode ad tres quaestiones reducere possumus. 1) Num generatim in hac materia ad principia religionis recurrendum sit? 2) Num religio nostra vere confirmet principia, quae auctor noster eidem adfingere conatus est? 3) Nonne

si in

fi in hac causa civili ratio quaedam decisionis e religione defumenda sit, contrarium defendi, fauorque liberorum naturalium extendi potius, quam restringi debeat?

§ 6.

DISQUIRITUR PRIMA QUÆSTIO.

Id quemlibet nobis daturum esse persuasum habemus, conditionem & statum liberorum naturalium ad ea non pertinere, quae immediate cultum diuinum concernunt; & quum ipse auctor § 20 concedit, expressam quandam dispositionem, in odium illegitimae prolis vergentem, sacris literis haud contineri, sequitur, fieri non potuisse, vt leges ipsae iudicem obstrinxerint, in hac materia praeceptis sacrae scripturae sententiam suam conformare. Per ea igitur, quae §. anteced. n. 7. praemissa sunt, fere non video, quid auctor sibi velit, *Secundum principia religionis nostrae* fauorem liberorum naturalium extendi posse negans. Siue enim hoc de ipsa potestate legislatoria intellectum, siue tantum ad legum ministros restrictum velit; clare enim mentem suam haud declarauit; utroque tamen casu contra liberos naturales frustra religionem advocat. Imperanti enim facultatem, liberos illegitimos ad hereditatem paternam vocandi, sub praetextu religionis denegare velle ridiculum foret, quum nulla adsit ratio principis conscientiam in

contra-

contrarium motiens. Iudices vero legem humanam, quae
 fidei christianae e diametro haud repugnat, indistincte sequi
 tenentur. Quaecunque igitur ratione rem consideres, duo
 tantum casus cogitare tibi poteris. Aut enim ipsis legibus
 positivis earumque analogiae convenit, ne illegitimi a succes-
 sione excludantur, aut contrarium exinde adparet. Ibi pro-
 cul dubio admittendi sunt, & frustraneum foret, principia
 religionis, si quoque possis, obmouere. (§ antec. n. 4.)
 Omnes enim & singuli, qui sanctionem iuris civilis a mo-
 rum praeceptis discernere didicerunt, vno ore fatebuntur,
 id quod iuri humano vere convenit, nisi aperte conscien-
 tiis vim inferat, indistincte observandum esse, quantumvis
 doctrina religionis aliud suadeat. Quodsi autem in casu
 posteriori ipsa lex humana illegitimis ius succedendi dene-
 gat, tunc remouentur quidem, sed propter dispositionem
 iuris civilis, non autem ob religionis principia, quae tunc
 iterum frustra in subsidium vocarentur. Sed forsitan res
 ita se habet, vt, licet religio Christiana expresse illegitimos
 a successione parentum haud excludat, virtualiter tamen,
 vt ita dicam, hoc in praeceptis sacrae scripturae contineat-
 tur, hinc legislator, si pium & fidei nostrae addictum prae-
 bere se velit principem, non possit non, remota in totum
 illegitima prole, iustos tantum liberos huius iuris partici-
 pes reddere; iudices vero, caeterique legum ministri, in
 quoli-

quolibet casu dubio, optimam exclusivae interpretationis rationem; ex ipsa religione in promptu habeant. Age igitur, videamus, num proba recta sint, quae a te hic contra innocentes liberos ex sanctae religionis doctrina disputantur.

§ 7.

NUM RELIGIO CHRISTIANA VERE CONFIRMET
PRINCIPIA, QUAE AB ADVERSA PARTE EIDEM
TRIBUUNTUR ET QUIDEM a) RATIONE LI-
BERORUM IN CONCUBINATU PRO-
CREATORUM.

Re vera vnicum solummodo est argumentum quo auctor noster vtitur, licet varia illud sub specie ab eodem ventiletur, ac semel & bis propositum semper de nouo iterumque repetatur: *Religionem nimirum, dum matrimonia iuste iniri velit, haud potest, ut effectus inde fluentes, inter quos sane emineret successio, illegitimis quoque liberis concedantur.* Verum est, principia religionis matrimonium tueri, sed quale? Requisita enim, quae hodie demum ratum & legitimum constituunt matrimonium, benedictio sacerdotalis, praeuiis sponsalibus, & proclamatione ecclesiastica, sacrae scripturae prorsus ignota sunt; hinc concubinatus secundum principia nostrae religionis consideratus verum matrimonium constituit. Diu quoque inter Christianos rem liberi arbitrii fuisse, vel uxorem publice in coetu sacro coram sacerdote ducere,

C

vel

vel sine caerimoniis concubinam adsumere, clare confir-
 mant verba CONCILII TOLETANI *Decret. 17.:* *Qui non habet*
uxorem sed pro uxore concubinam, a communione non repellatur;
tantum ut unius mulieris, aut uxoris aut concubinae, VT EI
PLACUERIT, sit coniunctione contentus, alias vero vivens abii-
ciatur, donec desinat, Et per poenitentiam reuertatur. Quem
 in locum ita commentatus est FLEURY *hist. ecclesiast. Tom.*
5. lib. 20. ch. 48. *Ce canon est très remarquable, pour montrer,*
qu'il y avoit des concubines legitimes aprouvées par l'Eglise.
Vnde ipse quoque LUTHERUS in praefatione des Traubbüch-
leins scripsit: So manches Land; so manche Sitten, sagt das ge-
meine Sprichwort. Demnach, weil die Hochzeit, vnd Ehestand
ein weltlich Geschaefte ist: gebührt uns Geistlichen oder Kirchen-
Dienern nichts darinne zu ordnen oder zu regieren, sondern las-
sen einer jeglichen Stadt oder Lande hierin ihren Brauch und Ge-
wohnheit, wie sie gehen. Etliche führen die Braut zweimahl zur
Kirche, beide des Abends und des Morgens; etliche nur einmal,
etliche verkündigen und biethen sie auf der Kanzel auf, zwei oder
drei Wochen zuvor. SOLCHES ALLES und dergleichen lasse ich
Herrn und Rath schaffen und machen, wie sie wollen, es geht mich
nichts an. Antequam igitur de caeteris illegitimorum ge-
 neribus verba faciam, id profecto non video, quae vnquam
 te commouere potuerit ratio, vt ad denegandum infantibus
 ex concubina procreatis ius succedendi, ipsa religione abu-
 taris,

taris, quum tamen haec concubinatum perpetuum vere pro matrimonio agnoscat, nec vllibi ob solum formae in *lege humana* praescriptae neglectum, infantes successione privatos velit. Verum enim vero, si dicendum, quod res est, his omnibus ad te refutandum vix indigemus, statim ostensuri, quoad omnes omnino illegitimos maxime erroneam esse opinionem tuam.

§ 8.

B) GENERATIM RATIONE OMNIUM ILLEGITIMORUM CUIUSLIBET GENERIS.

Omnem sententiae tuae rationem in eo te collocasse iam praemonui, quod successio sit effectus matrimonii, hinc extra matrimonium procreatis minime adplicanda. Hi quoque, te iudice, non habent, quod de iniustitia clamitent, quum parentes non plus iuris iisdem conferre possint, quam lex, legitimis heredibus arridens permittat. — Bene his omnibus nihil obmouendum duco, simulac de iuribus posituis, iisque humanis, prouti iam extant, sermo est. Sed ne obliuiscaris quaeso, cardinem controuersiae nostrae, & integrum, quod ventilandum tibi sumfisti argumentum, in eo versari, num *principia religionis* vere obtent, quominus filii illegitimi ad successiōem admittantur? Hoc est, quod iterum nego & pernego, quodue argumentis e iure humano aduocatis firmari nequit. (§ 5. n. 5.).

videt, talia vere esse, quae pro tua sententia adducuntur. Ipsa enim successio tam testamentaria, quam ab intestato, est institutum humanum nec religio saltim nostra, eius intuitu quidquam definit. Quid igitur sibi vult, quod scribis, successione esse effectum matrimonii tantum? Concedo, si de iure humano intellectum te vis, sed penitus nego, hoc per se, & dictante religione ita se habere. Fac ergo, illegitimos in legibus nostris quoque ad successione vocari, quid hoc aliud esset, quam felicitati innocentium liberorum consuli, illosque nil plane peccantes merito quoque poenis liberari. Num tibi defendere sumeres id religioni non convenire, quod principia eius aperte efflagitant (§ 5. n. 2. 3.). Immo videsne admodum claudicare argumentum a successione tanquam effectu matrimonii desumptum, quum ita quidem res se habent ex institutis humanis, non autem diuino nostrae religionis iure. Tuum ergo fuisset, probare, *religionem nostram* ius succedendi vnice ad matrimonium reducere, tunc iusta rectaque fuisset conclusio, ad illegitimos hoc ius non esse protrahendum. Exinde autem, quod a *legislatore homine* legitimi tantum remotis illegitimis ad successione vocati sint, minime sequitur, hoc quoque pro religionis praecepto ventilandum esse, (§ 5. n. 5.) quum teste CICERONE ius ciuile ne naturali quidem, nedum religioni nostrae per omnia conueniat. *Stultissimum*, ita TULLIUS de *legib.*

legib. I. 42., illud, existimare, omnia iusta esse, quae scita sint in populorum institutis aut legibus. Est enim unum ius, quo definita est hominum societas, & quod lex constituit una, quae lex est recta ratio imperandi atque prohibendi, quam qui ignorat, is est iniustus, siue est, scripta usquam, siue nusquam. Quae quum ita sint, ne operae quidem pretium est, verbis tuis p. 52. prolatis diutius immorari. Audacter ibidem contendis, leges matrimonii a Deo instituti laedi, si quoque licitum esset, effectus, qui illi attributi sint, ad tales expandere, qui non sub eius specie vitam intrarint. Sed quibus quaeso rationibus hoc probatum dedisti? Nullis profecto; nullius ergo adfensum expectes, velim. Tunc, fateor, leges diuinae matrimoniales laederentur, si imperans vagam libidinem, promiscue exercendam permittere, illamque delictorum numero eximere vellet; quam ob rem optime suisque officiis conuenienter ipsos liberorum illegitimorum parentes inordinatae libidinis poenas dare iubet legislator. Sed si infantibus aliqualem bonorum partem iure successionis assignat, ut habeant vnde vitam suam sustinere queant, neque ipsis ex praeconcepta vulgi opinione perpetuo cuidam contemptui obnoxiiis misere viuendum sit, hoc certe principiis christianae religionis haud repugnat. (§. 5. n. 23.) Nec est, quod iustus, in hac priuatione successionis inueniri poenam quandam erga parentes (sunt verba tua), ita ut

multi si tristem futurae prolis conditionem perpenderent, ab illicitis congressibus abhorrerent. Nonne enim, quum talia, nostrae religioni adfingeres principia, in mentem tibi venit, quod ope solius rationis facillime cognoscendum, omnem poenam, nisi iusti regulas & aequi insuper habere velis, ita esse ordinandam, ne innocentibus mala inferantur, ab ipsis haud promerita. *Cauendum est, vt iterum cum CICERONE loquar Lib. I. de off. 35. & ad Brut. XV. ne maior poena, quam culpa sit, neue ad liberos perueniat, qui nil meruerint.* Hi enim ortum sibi met ipsis non dederunt, nec, quam DEUS iisdem dedit vita, DEO reprobata dici potest. Quare quum nihilo tamen minus a te defenditur illicitum esse, hanc vitam, concessio succedendi iure, beatam reddi, tantum profecto abest, vt hoc in principiis religionis praesidium inueniat, vt potius, quod iam luculenter ostendam, si vnice ex religione nostra normam decidendi in hoc materia desumi liceret, longe melior certe illegitimae prolis foret conditio.

§ 9.

SECUNDUM RELIGIONIS NOSTRAE FAVOR LIBERORUM NATURALIUM EXTENDI POTIUS, QUAM RESTRINGI DEBET.

Primum pro nostra sententia argumentum ipse auctor, cum quo nobis res est, suppeditat. *Aequè minus, inquit pag. 49. e sacris paginis aliquid eructur praethesi: esse illegitimum*

mor

~~_____~~
mos. a successione parentum excludendor. Quodsi igitur sacra
 scriptura liberis illegitimis ratione iuris succedendi non ob-
 stat, immo exemplum JEPHTAE, quod ipse adduxisti, con-
 trarium ita euincit, vt exclusio eius a successione vere re-
 probata fuerit, deinde autem hinc non attentis a te defen-
 ditur, principia religionis fauori liberorum naturalium ob-
 stare; vellem sane, vt nobis probaueris, dari posse religio-
 nis principia, sacro codici accepta haud ferenda. II.) Quum
 liberi, quos iam natiuitatis vitium a parentum successione
 excludit huius iuris haud expertes fuisset, si amor eorum,
 quibus ortum debent legitimo foedere iunctus fuisset, quid
 vnquam cogitari potest durius, quam *propter parentum de-*
licita liberorum conditionem miserimam fieri. Nonne igitur
 aequum, & religioni nostrae, quae innocentem puniri
 certissime non vult, conueniens foret, si aliquatenus quo-
 que huiusmodi partus illegitimi ad successiorem vocaren-
 tur. *Ama proximum tanquam te ipsum*, summam officiorum
 Christiano incumbendum constituit, sed valde dubito, an
 huic principio conueniat philosophia, quae hominem a Deo
 procreatum communi reliquorum iure priuandum censet
 vnice ob id, quoniam parentes eius vitium exercuerint
 concubitu. In mentem nobis hic veniunt verba CICERO-
 NIS Lib. 2. de inuentione cap. 81. *Hoc si constitutum sit, vt pec-*
cgta homines peccatis, & iniurias iniuriis vliscantur, quantum
 audire
 incom-

incommodum consequatur! Quanto magis igitur, hoc doctrinae Christianae in totum repugnare, res ipsa loquitur. III.) Neminem fugit, quantis incommodis praeterea iamiam ex erroribus vulgi adficiantur liberi illegitimi. *Sic enim est vulgus, ex veritate pauca, ex opinionibus multa aestinat.* CICERO pro Roscio comcedo. c. 10. Ne igitur adflictis addatur adflictibus aequitas eo magis postulat, quo certius est, nullam spem adesse, fore ut a praeconceptis hisce opinionibus homines desistant, dum ipsum imperium legibus in detrimentum illegitimae prolis latis, ineptias vulgi in dies magis magisque inutriat. Nam *Regis ad exemplum totus componitur orbis* CLAUDIANUS. III. Fac vero legem adesse in ciuitate quadam, vi cuius delicta carnis debitis quidem coerceantur poenis, simul autem parentibus obligatio incumbat, illegitimos pari ac legitimos modo educandi, iisque certam bonorum partem successione iure relinquendi, ita, ut non solum tempestiue vtilibus scientiis & artificijs imbuantur, verum habeant etiam, vnde rem familiarem congruenter instruere, & generatim vtilia rei publicae membra euadere queant. Putasne hanc legem scopo ciuitatum, publicae nimirum salutis optime conuenire, principis vero religionis nostrae itidem in totum congruere? Immo de institutis legibus,

gibus, quae subditum citra omnem culpam & contemptui exponunt, & omnem fere occasionem ipsi praeseindunt honestum vitae genus ineundi, aegre dici poterit, illa principis nostrae religionis admodum respondere. In hunc censum referre, vix est ut dubitem, statuta & leges quibus illegitimis liberis ius succedendi in bona parentum penitus denegatur. Duriorem hoc intuitu sanctionem legisse haud recordeor, & profecto saevior existere nequit statuto rostockiensis P. 2. lit. 2. § 31. "Was von der Erbfolge der Kinder verordnet worden, ist lediglich auf eheliche zu ziehen, und sollen uneheliche so wenig vom Vater, als Mutter Erbe werden; es mögen andere eheliche Kinder vorhanden seyn oder nicht.," Hoc statutum, vi cuius illegitima proles & matri ne tunc quidem si legitimi liberi plane deficiunt, succedere debet, auctor noster sapientissimum adeo invenit, ut, profunda veneratione more solito perusus, in fine § 24. haec verba adicere non dubitet: *Haec placita, quae leges peregrinas vincunt, principis religionis nostrae omnino esse consentanea, nemo in dubium vocabit.* Admodum vereor, ne egregie tua te sefellerit fiducia, neque dubito, fore plerisque qui hanc sanctionem iusto duriorem iudicent, & parum cum religione nostrae conciliandam. (IV.) Quod si enim vere talis esset nostrae religionis doctrina: hoc unum, fateor, impiis, qui veritatem eius in dubium vocant, for-

tissimum pro sua sententia suppeditaret argumentum. Nam religio, quae ab vna parte perfectam exigit virtutem, cuiusque externa nondum sufficit iustitia, sed quae ipsum hominem internum virtuti deditissimum desiderat, ab altera vero parte innocentes liberos ob vitia non sua sed *parentum* tanto odio persequitur, ut contentui aliorum iam obnoxiiis ne spem quidem succedendi in bona parentum relinqui velit; talis inquam religio vix originem debere potest DEO OPTIMO MAXIMO, qui pro iustitia, & summo erga omnes mortales amore, probare certissime nequit, homines, quibus IPSE vitam & existentiam dedit, a prima inde natiuitate in talem detruendi miseriam, ut necessitate quasi coacti virtutem relinquentes, vitiiis penitus se dare debeant. Nulla enim res est, quae magis impellat hominem ad facinus iniuriamque alteri inferendam, quam paupertas raro, dissentiente licet PETRONIO c. 84. bonae mentis foror. Quid autem, quaeso, miseris hisce aliud tandem superest. Puerilis eorum aetas educatione tali, qualem legitimis dare solemus, plerumque non fruitur. Vilibus potius, & haud raro turpi vitae generi deditis personis infantes huiusmodi committuntur; teneri adhuc animi exemplis malorum iam inficiuntur, infecti vero crescente aetate semper in maiora prorumpunt. Sic fit, ut, si cum CICERONE Verr. III. 60. omnia paucis comprehendere liceat, *in dedecore nati, ad turpitudinem educantur.* Se-

mel vulgo haec infidet dementia, vt natiuitatis macula laborantes a plerisque ciuicis societatibus excludant, id quod, non obstantibus in contrarium scitis legibus, eo facilius exsequi possunt, quominus opifici tirones obtrudendi sunt, quibus se iam indigere negat. Nonne igitur boni publici interest, & ipsa aequitas iubet, eo prospici, ne bona & facultates deficiant huiusmodi liberis, quo magis aliud honestum vitae genus in suam & reipublicae vtilitatem instituere queant. In Optime huic scopo conuenirent leges, successiorem in bona parentum illis largientes, qua iam priuati, rerumque cunctarum fere egeni, vix aliud habent confugium, quam aut mendicato pane duram repellere famem, aut furtis & latrocinis aliaque malignitate fortunis aliorum inhiare. Nam vbi MARTIALI (V. 82.) credendum:

Semper eris pauper. si pauper es Aemiliane

Dantur opes nullis nunc nisi diuitibus.

Jam vero *perspicuum est*, ceu rectissime scribit PLATO lib. VIII. de republ. qua in ciuitate mendicos videris, in ea ciuitate fures, crumenarum sectores & omnium huiusmodi malorum opifices latitare. Licet igitur admodum difficile sit, praeconcep- tas de illegitimis liberis opiniones vulgo in totum eripere, (quod interim, si veritate nitatur illud CLAUDIANI:

Mutatur mobile cum principe vulgus,

tandem fieri posse, credendum est, vbi populus

viderit, extra matrimonium procreatos tam quoad educationem, quam quoad successione[m] ab imperantibus ipsis & legibus non amplius posthaberi;) longe tamen melius suis profecto rationibus consulere[n]t, principes & ciuitatum rectores hoc saltem iustis efficiendo institutis, ne caeteris, quas illegitimi subire debent calamitatibus, praeter educationis neglectum tristissima quoque per exclusionem ab omni parentum successione accederet egestas. Religionem certissime hoc minime prohibere, immo maxime efflagitare, quemlibet, cui
de meliore luto finxit praecordia Titan
 nobis concessurum fore persuasum habemus.

Corollaria.

1) **V**ulgus, cuius in paginis praecedentibus saepe mentionem fecimus nobis haud vnice multitudinem denotat ignobiliorem, sed vocem generatim adeo sumtam volumus, vt distinctionem omnino admittat a moderno quodam scriptore his verbis prolatam: “Es giebt einen vornehmen und geringen Pöbel. Ersterer kann bei aller brutalité dennoch Stiff und Turnier fähig sein.,,

2) Inter caeteras, quae hominem homini iungunt virtutes, modestia non vltimum obtinet locum. Sicuti autem

omne nimium virtutum in vitium

ita quoque, nisi aliud tunc adhiberi debeat nomen, iusto modestiores esse possumus, quippe quod auctori nostro plus vna vice accidisse ipse ab

illo editus testatur libellus. Stilum quo usus est, non quidem nitidum inuenimus, nec exquisitis elegantibus venustatum, sed aptum rei, & perspicuum. Cui bono igitur confessio, quam § I. his verbis exhibet:

meque a pluribus inde annis a stilo cultiore alienum esse recorderis, enixe rogo.

Equidem dudum effluxit tempus, ubi lingua latina non tam via ad eruditionem, quam eruditio ipsa putabatur; nec in orbe litterario quisquam, nisi latine, prodire audebat; qua de re lepidum nobiscum communicauit exemplum J. G. SCHELLHORN, *Bibliothecarius Memmingensis*, in *Seinen Beiträgen zur Erläuterung der Schwäbischen Kirchen und Gelehrten Geschichte*, Memming 1772. Tom. I. n. 5. verbis: *Ein Gelehrter, Namens Nicolaus Ellenbogen, schrieb an seinen Neffen, damaligen (Saec. XVI) Schulmeister zu Memmingen: Ad hoc adstringas adolescentem vel in primis, ut Grammaticam memoriter discat. Ante omnia materna lingua ei in totum interdicitur, sit enim semper latinus. Quod si legem hanc transgressus fuerit, vapulet.* Attamen si vera esset confessio supra memorata, qualem interim non esse ex ipsa scriptione patet, parum conueniret personae confitentis, de quo scilicet in litteris gratulatoriis, a Praefide conscriptis, relatum legimus, illum diu iam maximo cum applausu iura docuisse, *idque Rostochii*, vnde praeceptis & institutis iurisprudentiae pariter, ac, vt docentem decet, litterarum humaniorum, abundantem auctorem, minime vero a stilo cultiore alienum, expectant lectores.

3) Pater est, quem iustae nuptiae demonstrant, auctor libelli autem, quem titulus loquitur. Vtraque praesumptio non iuris quidem & de iure, sed iuris simplex, probationem, puto, contrarii admittens. Id vero fortissimum pro respondente sistit argumentum, si ipse Praeses in epistola, vt aiunt, gratulatoria, de nouo expressis verbis omnem elaborationis parti-

cipationem abnegat. Varia, ut hanc cautionem adhibeat, Praesidem de-
 terminare possunt motiva, inter quae, (nam interdum & iactantiae causa
 ab antecessore, discipulos suos in cathedram ducente, factum esse recor-
 dor) vrgentissimum est, si ipsi non omnia, quae Dissertatio continet, vere
 probantur. Quovis pignore certarem, de opusculo, hactenus nos occu-
 pante, idem esse tenendum. Non enim solum inscriptio epistolae docto-
 randum auctorem huius libelli salutat, verum etiam statim in principio
 iterum memoratur, proprio ipsum Marte hoc opus elaborasse. Quin-
 ne hoc quidem Praesidi sufficere visum est, sed, ne Spus I. sinistris an-
 sam praebeat opinionibus, notanter adhuc addit: *certum licet sit, quid
 quod certissimum, me quidem thema suppeditasse, attamen ipsam pertra-
 ctationem totam esse tuam.* Is profecto & acutum VIRI CONSULTIS-
 SIMI ingenium, & solidam illius doctrinam prorsus ignoraret, qui sta-
 tim non perspiceret, quaestionem ad disputandum ab ILLO esse quidem
 propositam, ipsam vero solutionem IPSE admodum displicuisse.

4) Dantur aenigmata iuridica, quorum varia sunt: Hertelii politi-
 sche Thee- und Coffee- Tasse für das delicate Mäuelchen der Madame
 Jusfutz, Jenae 1743; quibus vnicum addam, n memoratu non penitus in-
 dignum: *quomodo fieri possit, ut ius retentionis exerceamus in re, num-
 quam a nobis possessa?* Solutionem, eamque egregiam, dabit *Walter
 Vincent Wiese*, Professor, si forsan nescires, Rostochiensis in Dissert.
 de retentione pignoris tam ob eadem, quam ob diuersa. Rostochii 1780.
 in qua luculenter ostenditur, non opus esse, ut creditori, ius retentionis
 ex chirographaria causa exercere volenti, pignus traditum fuisset; nam
 & hypothecam a creditore plane non possessam retineri posse. O theo-
 riam pulcherrimam, qua nihil melius. Numquam, nisi praeunte te,
 doctissime *Vincenti*, putauerim, mutato commercio, principia iuris ita
 mutari posse.

5) Plu-

5) Plurimi Doctores negant, illegitimos honorum & dignitatum esse capaces. Inter rationes autem, quas alii semper alias allegare solent, admodum ridiculae sunt, quibus RUTGER RULANDUS. in vasto, quem de Commissariis fabricavit tractatu, (re vera enim manuum potius, quam ingenii opus dici meretur) vsus est, *quia*, inquit lib. I. c. 7. n. 2. *commissarius saepe personas requisitas ut artifices vel testes notorie spurios potest reuicere. Conuenit ergo Et eum esse legitimum; Et quia egregiae animi dotes in Commissario requiruntur, quae plerumque in spuris deficiunt. Dico plerumque, licet enim ita fiat, ut ex parentibus vitia contrahantur, naturam tamen ad hoc adstringere perquam iniquum est, quum non semper in seminibus, sed in voluntate nascentis causa vitiorum posita est. Et c.*

6) Praefectus quidam sportularum cupidissimus, quum ingens ipsi obiceretur auaritia, non iuste solum se agere, verum sportulas etiam sacrae scripturae optime conuenire defendebat. *Denn, inquit, es stehet ia geschrieben: Die Obrigkeit trägt das Schwerdt nicht umsonst; Sie schneidet daher mit recht.* Frustraneum certe haud susciperet laborem, libellum academicum de fauore sportularum secundum principia nostrae religionis non extendendo, scripturus.

7) Vidi nuper in actis iudicialibus deductionem quandam, sequenti horrifona inscriptione laborantem: *Sachangemessene Ungrunds- Darlegung mit höchst vermüßigter Ausführung, das die ab aduersa parte chicanen und vexenmüßiger Weise ergriffen werden wollende, die heilsame Justitz blos amüßrende Appellation, contra clarum tenorem der Welt- Reichs- und Landes- Rechte nicht statt finde, folgbar ganz unstatthast sei —. In Sachen Doctoris N —. proprio proh dolor! nomine, contra die Wittwe N, als seine morcuse Deseruiten und expensen restantinn.*

tinn. Interior autem deductio, inter alia eleganter dicta, hæc quaque
 habebat: *Und so hat denn die Älten und rechts stüchtige expensen und
 deseruiten restantinn, um mein in ihrer zehnjährigen Rechts-Sache säuer
 verdientes honorarium (nonne potius mercedem?) und baar hergestreck-
 ten Verlag, mich dergestalt zu schneutzen, die Absicht, dass schier die
 Steine darüber schreien möchten.* Idem hiece orator nitidissimus in
 testamento, pro mercatore confecto, legatum hiece expressit verbis:
 “Der Wittwe N, meiner bisherigen Haushälterinn, vermäche ich alle in
 “meiner Substanz und Patrimoniö befindliche Eswaare.,”

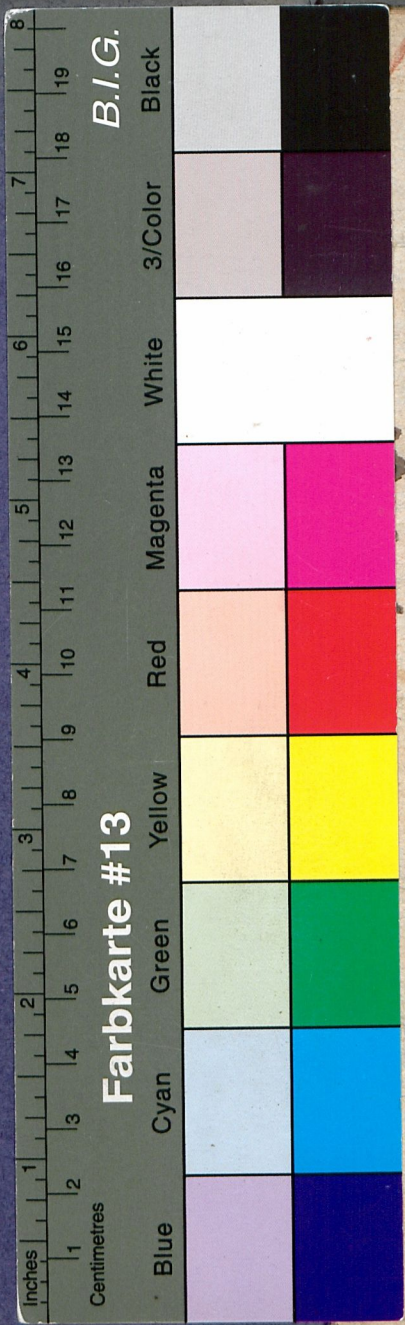

Handwritten text, possibly a title or author name, in a cursive script.

ULB Halle 3
006 784 054

Handwritten text, possibly a date or number.

B.I.G.

Farbkarte #13

DE
 RELIGIONE CHRISTIANA
 IN FORO CIVILI
 CAUTE ADPLICANDA
 MULTO MINUS
 AD ILLEGITIME NATOS
 A SUCCESSIONE EXCLUDENDOS
 VSURPANDA.

361

[*Verf. Weber, Adolph Friedrich.*]

Hi
2027

MDCCLXXXII

